

Nr 340.

Godkänd av första kammaren den 14 juni 1918.

Godkänd av andra kammaren den 14 juni 1918.

*Riksdagens skrivelse till Konungen angående undersökning om
möjligheterna för ett bättre tillvaratagande av stubbveden
å statens skogar.*

(Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 26.)

(Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 6 och 17.)

Till Konungen.

Enskild motionär har gjort framställning därom, att undersökning snarast möjligt måtte äga rum rörande möjligheterna att genom anläggning av s. k. tjarugnar bättre tillvarataga stubbveden å statsskogarna.

Över ifrågavarande motion har vederbörande riksdagsutskott i den ordning, 46 § riksdagsordningen föreskriver, inhämtat utlåtande från kungl. domänstyrelsen.

Då det torde få anses vara en bland skogsmännen allmänt omfattad mening, att brytning av stubbar och därav följande uppluckring av marken å hyggestrakter är ett av de bästa medel, som stå till buds för vinnande av självåterväxt, och varigenom dyrbara och särskilt i Norrland icke alltid lyckade kulturer ofta kunna undvikas, anser sig riksdagen icke helt kunna dela det av domänstyrelsen i dess åberopade utlåtande gjorda uttalande, att »ett kvarlämnande eller uttagande av stubbveden intet har att skaffa med vad man i allmänhet avser med en rationell skogshushållning». Hyggets beredning genom uttagande av stubbveden torde tvärtom få anses som ett

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 107 häft. (Nr 339-340.) 2

icke oviktigt led i domänstyrelsens skogsvårdande verksamhet. Vid tillvaratagandet av stubbarna å statsskogarna måste tjärbränningen anses vara av synnerlig vikt, och bör det därför också vara av betydelse, att statsmakterna göra sitt till för att främja denna viktiga binäring, vare sig om tillvaratagandet av stubbveden och tjärbränningen å statsskogarna bör bedrivas av staten själv eller av enskilda.

Enligt gällande skogsordning skola kronans skogar skötas så, att de lämna största möjliga avkastning. Huruvida och i vad mån ur denna synpunkt sett i varje särskilt fall förarbetning och mer eller mindre långt gående förädling av råvarorna i statens skogar skall ske, är givetvis en fråga, som helt och hållet måste bero av förhållandena under olika tider och på skilda orter. Kunna tillfredsställande priser erhållas för råvaror i oarbetad form, så torde skäl i allmänhet icke föreligga för produkternas förarbetning, men om avsättning icke kan erhållas på vissa trakter till skäligen priser, så bör det vara en angelägen uppgift för domänstyrelsen att vidtaga sådana åtgärder för råvarans förarbetning och förädling, att statsverket får nöjaktig betalning för sin vara. Denna princip synes också numera tillämpas ifråga om övriga skogsprodukter, och vill riksdagen härutinnan blott erinra, att kronan redan äger ett flertal smärre sågverk, vilka i regel visat sig lämna ökad inkomst från de statsskogar, där förädlingen skett.

Ett särskilt skäl, som synes tala för att staten skulle själv omhändertaga tjärbränningen å sina skogar, är, att staten är stor konsument på området, ity att för statens affärsdrivande verk samt för marinen årligen förbrukas stora kvantiteter tjära, varför det måste anses medföra onödigt stora utgifter för staten att uppköpa sitt behov därav i allmänna marknaden till där gällande pris.

Av vad domänstyrelsen i sitt åberopade utlåtande anfört, i fråga om den under senare åren skedda prisstegringen å tjära, framgår för övrigt, att stubbvedens förädling till tjära i varje fall bör vara en i ekonomiskt avseende synnerligen lönande sak.

Den av domänstyrelsen omförmälda för närvarande förefintliga bristen på personal är givetvis hinder för en förädling i större omfattning genom staten själv, men torde dock försök härutinnan kunna anordnas, helst som högre kvalificerad personal icke synes behövlig för tjärbränning, uti vilket avseende domänstyrelsen i sitt yttrande uttalar, att vem som helst kan på kort tid häri inhämta nödig kunskap.

För övrigt behöver ett utnyttjande av stubbveden på kronans marker icke vara inskränkt till anläggning av tjarugnar genom statens försorg, utan kan ett sådant utnyttjande ske även t. ex. genom upplåtande av rätten till stubbrytning och tjarbränning mot viss avgift till kronan per tunna tillverkad tjära.

Vid en utredning i ämnet bör jämväl tagas i övervägande, huruvida ett upphävande borde äga rum av det utav Eders Kungl. Maj:t med anledning av 1912 års riksdags beslut den 15 november 1912 utfärdade brev, varigenom stadgats att till vissa kategorier å kronans marker inom Västerbottens och Norrbottens län nedsatta åbor ävensom till annan mindre bemedlad ortsbefolkning i nämnda län finge utlämnas stubbved till tjarbränning, i den mån detta utan men för skogsvården av vederbörande jägmästare ansåges kunna försiggå, till ett pris av 15 öre per kbm. fast mått, även om det i orten gängse priset på dylikt virke vore högre. Här ifrågasvarande bestämmelser hava nämligen tillkommit under helt andra konjunkturen för tjarbränningen än de nu rådande, varjämte det synes möjligt, att det vid en utredning också kan befinnas oegentligt, att producenter av tjära inom de nordligaste länen befinna sig i ett förmånligare läge i avseende å materialinköpen än de å andra orter. Med den ytterst glesa befolkningen i dessa trakter kunna i varje fall dessa mindre bemedlade givetvis blott förädla en jämförelsevis liten del av stubbveden på kronans ofantliga skogsområden, där mängden stubbar för övrigt årligen ökas genom pågående stora avverkningar; och innebära för övrigt dessa bestämmelser icke någon ensamrätt för avsedda åbor och ortsbefolkning till all stubbved å ifrågasvarande skogar i Norrbottens eller Västerbottens län. Det bör därför jämväl i dessa trakter vara angeläget för statsskogsförvaltningen att tillgodogöra sig stubbar på kronoparkerna, i den mån detta icke sker till sådan omfattning, att stubbar skulle saknas för den mindre bemedlade ortsbefolkningen.

Av domänstyrelsens utlåtande i ämnet ävensom ock av inom riksdagen verkställd utredning framgår, att domänstyrelsen från vissa sina lokalförvaltningar mottagit framställningar om anordnande av tjarbränning för statens räkning, men att dessa framställningar icke föranlett någon domänstyrelsens åtgärd.

Jämväl har riksdagen tagit del av de upplysningar, vederbörande riksdagsutskott inhämtat om huru domänstyrelsen för närvarande ordnat frågan om stubbvedens tillgodogörande genom utbud av stubbar under hand och genom annonsering. Av dessa upplysningar framgår bland annat, att

utav de sålunda utbudna posterna av stubbved inom mellersta Norrlands distrikt anbud av domänstyrelsen kunnat godkännas endast å 8 poster till ett pris mellan 80 öre och 2 kronor 62 öre per kubikmeter.

Det synes emellertid riksdagen kunna ifrågasättas om ens dessa poster voro skäligt betalda, helst som domänstyrelsen själv säger i sitt ovannämnda yttrande över föreliggande motion, att, »även med ett pris av fem kronor eller mera på veden dalbränningen, lämnar en synnerligen god förtjänst».

På grund av innehållet i motionen och av domänstyrelsens avgivna yttrande samt av vad riksdagen i övrigt inhämtat i ärendet, har riksdagen fått den uppfattningen, att brytning av stubbar och dessas bränning till tjära m. m. är en numera mycket beaktansvärd fråga såväl från skogsvårds-synpunkt som från statsfinansiell synpunkt, samt att stubbveden bör kunna tillgodogöras och förädlas till större utsträckning på kronans skogar, än hittills skett.

Med hänsyn härtill får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville uppdraga åt domänstyrelsen att verkställa en undersökning om möjligheterna för ett bättre tillvaratagande av stubbveden å statens skogar.

Stockholm den 14 juni 1918.

Med undersåtlig vörndnad.
